

Загальна інформація

Професія – вид трудової діяльності людини, який вимагає особливої підготовки і є джерелом доходів. Трудова діяльність людини є професійною, якщо виконуються принаймні ще дві умови: *По-перше*, професія характеризується наявністю певного рівня кваліфікації, майстерності, уміння, професійної підготовки, спеціально отриманих знань і навичок, які часто підтверджуються спеціальними документами про професійну освіту: дипломами, свідоцтвами, атестатами, сертифікатами. *По-друге*, професія є свого роду товаром, який людина може продавати на ринку праці. Причому товаром, попитом, що користується, за який інші люди готові платити. Тобто, професійна діяльність служить джерелом доходів людини.

Але професія – це не лише вид трудової діяльності людини. Це ще і особлива соціальна характеристика, певна ознака людини.

За професійною ознакою люди поділяються на великі групи або категорії людей, що займаються однаковим видом трудової діяльності. Отже вибрати собі професію – означає не лише вибрати собі роботу, але і бути прийнятим в певну групу людей, прийняти її етичні норми, правила, принципи, цінності, спосіб життя. Професія – це соціальна характеристика людини, що вказує на її приналежність до певної категорії людей, які займаються однаковим видом трудової діяльності.

Професіонал – це кваліфікована людина, що продає результати своєї праці;

Дилетант – людина у якої відсутній необхідний стандартний рівень професійної кваліфікації;

Любитель – це людина яка займається яким-небудь видом трудової діяльності не ради заробітку, а для власного задоволення. Це не заважає деяким любителям досягати рівня професійної компетентності і якості діяльності, які не поступаються рівню багатьох професіоналів.

Захоплення може стати професією. Ідеальним варіантом для людини є випадок, коли його професія – одне з його захоплень, хобі. В цьому випадку людина отримує від своєї професії максимум задоволення і ходить на роботу з бажанням і ентузіазмом. Якщо це не так, то людина шукає можливості для реалізації своїх інтересів і схильностей десь ще. А до професії відноситься як до вимушеної діяльності, засобу задоволення інших потреб.

Професія, яку ми вибираємо, повинна:

- 1 – відповідати попиту на ринку праці
- 2 – бути потрібною працедавцям
- 3 – повинна подобатись, бути цікавою
- 4 – повинна відповідати особистим можливостям

У кого дізнатись про професію?

Перш ніж обирати яку-небудь професію, необхідно зібрати про неї інформацію.

Існує декілька шляхів пошуку про професії

- 1 – розпитати про професії, що цікавлять Вас, у знайомих людей
- 2 – прочитати літературу
- 3 – в деяких випадках можна спостерігати за трудовою діяльністю фахівців на їх робочому місці
- 4 – інколи є можливість спробувати попрацювати самому

Опитування людей, обізнаних в області тих або інших професій, є найбільш простий, звичний і швидкий спосіб познайомитися з професійною діяльністю. Проте не всі люди однаково добре володіють такою інформацією.

Як найповніша і точніша інформація про професії є у розпорядженні фахівців, що займаються професійним консультуванням, наприклад, фахівці центрів зайнятості, консультанти комерційних фірм, викладачі професійних учбових закладів, тощо.

Викладачі професійних учбових закладів в більшості випадків дуже добре обізнані про особливості тих професій, яким вони навчають. Більшість з них самі мають досвід роботи по цих спеціальностях. Вони зазвичай знають, які вимоги пред'являє їх професія до здоров'я, знань, навичок і здібностей людини.

Фахівці, які працюють по тій або іншій професії, як правило, досить добре знають мету, засоби і умови праці, особливості трудових дій, необхідну освіту, зміст професійних знань і навичок.

Інформаційні матеріали про професії, опубліковані в різних виданнях, є якнайповнішими і точнішими (книги, газети, журнали, відеофільми, радіо, тощо). Проте не скрізь і не завжди у вашому розпорядженні може бути зручний доступ до всіх цих матеріалів. Крім того, пошук необхідної інформації може бути досить важким заняттям.

Спостереження за роботою професіоналів надає вам можливість отримати власне враження про деякі професії. Подумайте у кого із знайомих ви могли б побувати на роботі, з кого б ви могли розпитати про професію.

Власний досвід це найбільш дорога і тривала форма знайомства з професією. Це має сенс якщо навчання не вимагає значних витрат часу, фінансів, або коли ви не впевнені у виборі складнішої спеціальності, або життєві обставини заставляють відкласти на якийсь термін серйозну професійну освіту.

Характеристики професій

Важко розібратися в світі професій, не маючи в голові систематичної інформації, знань про те, що об'єднує між собою, здавалося б, різні види професійної діяльності. Плануючи кар'єру, неминуче доводиться збирати відомості про різні професії, оцінювати їх, порівнювати між собою. Будь-яку професію можна описати за допомогою доволі великої кількості ознак. Для простоти розуміння всі характеристики професії можна умовно розділити на декілька великих категорій: технологічні, економічні, педагогічні, медичні і психологічні.

Технологічні характеристики професії включають опис наступних речей:

1. Предмет праці. На що переважно направлена трудова діяльність фахівця (техніка, мистецтво, інші люди).
2. Цілі праці. Матеріальне виробництво, створення, обслуговування людей, тощо.
3. Засоби праці. Які ручні, механізовані або автоматизовані засоби використовуються в процесі праці.
4. Трудові операції – використовувані в ході діяльності. Які дії застосовує фахівець.
5. Характеристики робочого місця фахівця. Наскільки воно зручне, де він має працювати, індивідуально чи в колективі. На одному місці, або часто роз'їжджає.
6. Характеристики робочого часу – гнучкий чи жорсткий графік, тощо
7. Можливі помилки в трудовій діяльності. Які можуть бути причини і наслідки.

Економічні характеристики:

1. Галузі в яких використовується дана професія.
2. Попит на дану професію на ринку праці, перспективи працевлаштування.
3. Переважний характер оплати праці, чи є пільги компенсації, тощо

Педагогічні характеристики

1. вимоги, що пред'являються професією до рівня і вмісту освіти
2. учбові заклади, що здійснюють підготовку по даній професії
3. знання і навички необхідні для успішної професійної діяльності.

Медичні характеристики

1. Рівень здоров'я необхідний для даної професії
2. медичні протипоказання, що існують для даної професії
3. Неприятливі умови праці, властиві даній професії

Психологічні характеристики професії містять інформацію про те, які вимоги пред'являє професія до різних психологічних особливостей людини

1. до органів чуття: зір, слух, дотикове сприймання
2. до рухових здібностей: силі витривалості, швидкості і точності рухів, рухливості, спритності
3. до розумових здібностей: логічним міркуванням, властивостям уваги, пам'яті, просторовій уяві, тощо
4. до рис вдачі – товариськість, самостійність, стриманість, рішучість, наполегливість, відповідальність, тощо

Типи та класи професій

Професії можна розділяти за типом професії та за класом професії. *Клас професії* говорить про складність і необхідну кваліфікацію людини, тобто про характер праці, який може бути виконавчим або творчим. Виділяють два класи професій. **Професії виконавського класу**, пов'язані з виконанням рішень, роботою по заданому зразку, дотриманням наявних правил і нормативів, інструкцій. **Професії творчого класу**, пов'язані з аналізом, дослідженням, випробуванням, контролем, плануванням, проектуванням, розробкою нових зразків, організацією і управлінням, прийняттям нестандартних рішень, незалежного і оригінального мислення.

Тип професії вказує на те, з чим людині доводиться мати справу в процесі своєї професійної діяльності, тобто на предмет праці. Розгляньмо таблицю.

Класифікація професій за типами

Тип професії	Вид діяльності	Предмет праці	Основні вимоги, що ставляться професією до особи	Приклади професій
Людина-людина	Виховання, навчання, управління. Медичне, побутове, правове, інформаційне обслуговування	Людина, групи людей, колектив, військові підрозділи. навчальні класи...	Здатність встановлювати взаємини з людьми, пунктуальність, доброта, готовність прийти на допомогу, привітність, тощо	Педагог, вихователь, бібліотекар, медсестра, працівники міліції, суду, лікарень, магазинів...
Людина-техніка	створення, монтаж, складання, експлуатація, управління ремонт	машини, технічні с-ми, об'єкти, транспорт, тощо	розвинені пам'ять, увага, точність, технічне мислення, стійкість уваги, витривалість...	інженер. електромонтажник, слюсар, токарь, ткач...
Людина-природа	вивчення, дослідження, вирощування, догляд...	об'єкти живої та неживої природи	Здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, оперативне мислення...	геолог, агроном, селекціонер, зоотехнік, вет.лікар...
Людина-знакова система (інформація)	Обчислення, підрахунки, упорядкування, аналіз, виконання креслень, схем, переклади текстів...	тексти, цифри, формули, мови, коди, звукові сигнали...	точність зорового сприймання, концентрація уваги, довгочасна пам'ять, вміння аналізувати та узагальнювати інформацію...	радист, телеграфіст, бухгалтер, конструктор, лінгвіст, топограф...
Людина – художній	художнє відображення дійсності, відтворення	музика, предмети мистецтва, твори,	художній смак, просторово-образне мислення, увага, творча	реставратор, маляр, скульптор, журналіст,

Тип професії	Вид діяльності	Предмет праці	Основні вимоги, що ставляться професією до особи	Приклади професій
образ	створення образів, проектування...	художні образи	уява, яскравість зорового сприймання, емоційність...	перукар, фотограф, письменник...

"Як скласти резюме"

Резюме – це документ, що містить коротку історію кар'єри і опис професійно важливих якостей людини, яка шукає роботу. Резюме складається людиною, яка шукає роботу, воно має рекламний характер і призначено для того, щоб заздалегідь ознайомити роботодавця з професійними можливостями. Інколи використовується синонім резюме – Cv ("Си-ві" від життєпис, або об'єктивка).

Аналогом резюме, що використовується в більшості державних установ і підприємств, є автобіографія, яка складається в довільній формі, може бути написана від руки і в більшості випадків заповнюється вже в процесі працевлаштування.

Вимоги до резюме

Стислість	Інформацію надавайте коротко і чітко. Об'єм тексту не повинен перевищувати двох сторінок.
Доцільність	Пишіть тільки про те, що має відношення до роботи, уникайте непотрібних деталей і подробиць
Правдивість	Надавайте тільки ту інформацію, яку ви можете підтвердити, так як вас можуть перевірити
Позитивний характер	Створюйте сприятливе враження, підкреслюйте позитивні якості і сильні сторони, перераховуйте успіхи. Не включайте інформацію, яка характеризує вас з поганої сторони
Систематичність	Висловлюйте інформацію послідовно, не допускайте пропусків у часі
Унікальність	Пишіть про те, що характеризує саме вас, відрізняє від інших кандидатів
Хороший стиль викладу	Використовуйте точні формулювання, уникайте незрозумілих скорочень і жаргону
Приємне оформлення	Використовуйте тільки якісний папір і хороший шрифт. Текст розділяйте на параграфи, обов'язково перевірте наявність помилок.

Не існує стандартної форми резюме. Ми рекомендуємо наступну послідовність:

1. Прізвище ім'я по батькові
2. Адреса
3. телефон
4. дата і місце народження
5. сімейний стан
6. мета (опис посади або роботи)
7. Досвід роботи (в хронологічному порядку починаючи з останнього місця роботи описуючи посаду, функції)
8. Освіта
9. Додаткові відомості (досягнення, володіння іноземною мовою, комп'ютером, наявність водійських прав...)
10. дата

Вибір професії

Одного мудреця запитали: «У кого ти навчився мудрості?» Він відповів: «У сліпих. Адже вони, поки не обмацають місця, куди їм потрібно ступати, не двинуть ногою»

Сааді, персидський поет, VII вік.

Дослідження з мотивів вибору професії показали наступне:

На першому місці, зазвичай, знаходиться – престижність професії. На другому місці – висока заробітна плата. Потім – цікавий зміст праці, далі – хороші умови праці, далі – доступність навчання, легкість здобування освіти. На останньому місці знаходяться поради/прикладі батьків, друзів, знайомих. Отже багато молодих людей при виборі професії орієнтуються на те, щоб професія користувалася визнанням в суспільстві, і можна автоматично отримавши певну освіту стати поважною, шанованою людиною. Тим самим іноді ігноруючи свої здібності, інтереси та можливості. Слід мати на увазі, що суспільне визнання професій істотно змінюється з часом. Сьогодні найбільш престижними вважаються професії, пов'язані з бізнесом, фінансами і управлінням. Тобто орієнтуватися лише на престижність професії недостатньо.

Наступний мотив вибору професії – висока заробітна плата, проте слід пам'ятати, що оплачується не професія, а посада, робоче місце. Виявляється, недостатньо отримати професію, щоб потім багато заробляти. Заробіток залежить не лише від професійних знань і навичок, але ще і від здоров'я і від її бажання працювати. Робоче місце також більше залежить від місця роботи ніж професійної освіти.

Частина молоді обирає професію за доступністю навчання. Іноді це виправдано, а іноді ні. Головне пам'ятати, що якість навчання залежить не від його вартості чи регалій, а від рівня кваліфікації викладачів.

Можна сформулювати три головні вимоги, яким повинна задовольняти обрана вами професія.

По-перше, щоб професія була цікавою для вас

По-друге, що можна було знайти роботу за фахом

По-третє, щоб професія відповідала вашим можливостям

Однією з головних умов вдалого вибору професії – це інтерес до її змісту. Якщо людині подобається зміст праці, то вона більш охоче працюватиме, підвищуватиме свою майстерність, тим самим завойовуватиме авторитет, шану та буде більше заробляти.

Коли людина обирає професію вона не завжди думає про те, чи легко буде працевлаштуватися. І виходить, що закінчивши учбовий заклад і отримавши диплом, людина залишається без роботи, або змушена працювати не за фахом. На жаль неможливо з упевненістю сказати, які професії будуть користуватися попитом через п'ять-десять років. Але можна дізнатись інформацію на сьогоднішній день.

Існує ще одна вимога до вибору професії. Це ваші професійні можливості – професійна придатність. Будь-яка професія пред'являє до людини певні вимоги: до здоров'я, професійної кваліфікації, професійні здібності, тощо. Професійна придатність – це співвідношення рівня розвитку професійно важливих якостей і рівня вимог професії до цієї якості.

Для того, щоб правильно вибрати собі професію вам треба зорієнтуватись всього в трьох речах:

По-перше – визначити, які ваші професійні інтереси і схильності (ХОЧУ)

По-друге – оцінити, ваші професійно важливі якості: здоров'я, кваліфікація, здібності (МОЖУ)

По-третє дізнатися які професії мають попит у працедавців на ринку праці, за якими професіями можливо знайти роботу (ТРЕБА)

В тому випадку, якщо ви зумієте поєднати «Хочу», «Можу» і «Треба», ваш професійний вибір буде вдалим.